

ЗАКОН О РОДНОМ ИДЕНТИТЕТУ

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се право на изражавање родног идентитета, забрана дискриминације по основу родног идентитета, права лица са родном дисфоријом, начин остваривања и начин заштите тих права, оснивање регистра лица којима је извршена ознака промене пола у документима, надзор над спровођењем овог закона, као и друга питања у вези са правима и дужностима лица са родном дисфоријом.

Начела Закона

Члан 2.

Овај закон заснива се на начелима:

1. Поштовања људских права и достојанства лица чији родни идентитет није у складу са бинарном родном поделом улога и лица са родном дисфоријом;
2. Забране дискриминације лица чији родни идентитет није у складу са бинарном родном поделом улога и лица са родном дисфоријом;
3. Укључености лица чији родни идентитет није у складу са бинарном родном поделом улога и лица са родном дисфоријом у све сфере друштвеног живота на равноправној основи;
4. Укључености лица чији родни идентитет није у складу са бинарном родном поделом улога и лица са родном дисфоријом у све процесе у којима се одлучује о њиховим правима и обавезама;

Појмови

Члан 3.

У овом закону:

- Израз `` род`` је појам који означава друштвено успостављене улоге, положаје и статусе жена и мушкараца у јавном и приватном животу, а из којих услед друштвених, културних и историјских разлика проистиче дискриминација заснована на биолошкој припадности одређеном полу;

- Израз „родни идентитет“ означава унутрашњи и лични доживљај лица на који оно схвата свој род и који може, али не мора да се поклапа са полом приписаним по рођењу, укључујући ту и лични доживљај сопственог тела, као и друге начине родног изражавања, као што су одевање, начин говора, гестикулација и слично;
- Израз „трансексуализам“ или „родна дисфорија“ (у даљем тексту: родна дисфорија) означава осећај дубоког, унутрашњег несклада између биолошког пола лица и његовог родног идентитета, утврђен од стране лекара психијатријске струке, који се може, али не мора отклањати медицинским путем (хормонско-хируршки третман);
- Изрази "лице" и "свако" означавају оног ко борави на територији Републике Србије или на територији под њеном јурисдикцијом, без обзира на то да ли је држављанин Републике Србије, неке друге државе или је лице без држављанства;
- „Регистар лица којима је извршена ознака промене пола у документима“ јесте збирка података о личности коју води министарство надлежно за послове државне управе, а који садржи податке о свим лицима чија ознака пола је промењена у матичним књигама и другим јавним исправама.
- Израз „орган јавне власти“ је државни орган, орган територијалне аутономије, орган локалне самоуправе, као и организација којој је поверено вршење јавних овлашћења.

Сви појмови који се користе у овом закону у мушком роду обухватају исте појмове у женском роду.

Право на слободан развој личности

Члан 4.

Свако има право на слободан развој личности и слободно изражавање и признање родног идентитета, без обзира на то да ли је то у складу са бинарном родном поделом улога.

Забрана дискриминације

Члан 5.

Свако је дужан да поштује родни идентитет другог лица.

Забрањени су сви облици дискриминације по основу родног идентитета или родне дисфорије.

Органи јавне власти дужни су да поштују родни идентитет и достојанство лица са родном дисфоријом, када одлучују о њиховим правима и обавезама.

У поступку остваривања здравствене заштите, лице са родном дисфоријом има право на једнак приступ здравственој служби, без дискриминације у односу на финансијске могућности, место становања, време приступа здравственој служби, или у односу на неку другу различитост која може да буде узрок дискриминације.

Здравствени радници и здравствени сарадници дужни су да штите живот, здравље, приватност и достојанство лица са родном дисфоријом у процесу пружања здравствених услуга, у складу са принципима лекарске етике, начелима хуманости, традицијом медицинске професије и стандардима савремене медицине.

ПРАВА ЛИЦА СА РОДНОМ ДИСФОРИЈОМ

Право на здравствену заштиту из средстава фонда обавезног здравственог осигурања

Члан 6.

Лице са родном дисфоријом има право на здравствене услуге којима се отклања несклад између његовог биолошког пола и родног идентитета из средстава обавезног здравственог осигурања, у складу са прописима којима се уређује здравствено осигурање.

Право на обавештење и пристанак

Члан 7.

Лице са родном дисфоријом има право да слободно одлучује о свему што се тиче његовог живота и здравља, осим у случајевима када то директно угрожава живот и здравље других лица.

Без пристанка лица са родном дисфоријом не сме се, по правилу, над њим предузети никаква медицинска мера.

Надлежни здравствени радник је дужан да благовремено пружи потребно обавештење лицу које је одлучило хирушким путем прилагодити биолошки пол свом родном идентитету, како би донело одлуку да пристане или не пристане на предложену медицинску меру.

Надлежни здравствени радник, дужан је да информацију о пруженом обавештењу упише у медицинску документацију.

Обавештење обухвата: кратак опис, циљ и корист од предложене медицинске мере, време трајања и могуће последице предузимања, односно непредузимања предложене медицинске мере; врсту и вероватноћу могућих ризика, болне и друге споредне или трајне последице.

Забрана стерилизације

Члан 8.

Лицу са родном дисфоријом које је одлучило хирушким путем прилагодити биолошки пол свом родном идентитету, не смеју се без његовог писаног пристанка отклонити репродуктивни органи.

У медицинску документацију надлежни здравствени радник уписује податак о пристанку лица са родном дисфоријом на предложену медицинску меру уклањање репродуктивних органа, односно о одбијању те мере.

Право на заштиту личних података

Члан 9.

Подаци о личности који се односе на родну дисфорију и поступак отклањања несклада између биолошког пола и родног идентитета представљају нарочито осетљиве податке о личности.

Подаци из става 1. овог члана могу се обрађивати само у складу са одредбама овог закона или на основу писменог пристанка лица на које се подаци односе.

Право на промену докумената

Члан 10.

Лице са родном дисфоријом има право да промени ознаку пола и лично име у свим личним документима.

Промена ознаке пола

Члан 11.

Лице са родном дисфоријом има право да захтева промену ознаке пола у матичној књизи рођених.

Одлуку о захтеву из става 1. овог закона у првом степену доноси општинска управа, односно градска управа, односно градска управа града Београда.

Уз захтев за промену ознаке пола у матичној књизи рођених, подноси се и мишљење лекарске комисије састављене од најмање три члана, образоване у складу са прописима којим се уређује здравствена заштита и здравствено осигурање, којим је установљено да код лица које захтева промену ознаке пола постоји родна дисфорија.

Мишљење лекарске комисије из става 3. овог закона даје се на обрасцу, који садржи следеће податке: име и презиме лица које захтева промену ознаке пола, адресу пребивалишта, јединствени матични број грађанина, лични број осигураника додељен у складу са прописима о здравственом осигурању, податак да је код лица установљено постојање родне дисфорије уз ознаку дијагнозе према међународној класификацији болести, као и потпис свих чланова комисије.

Општинска управа, односно градска управа, односно градска управа града Београда дужна је одлуку о захтеву за промену ознаке пола у матичној књизи рођених донети у року од пет радних дана.

Приликом доношења одлуке о захтеву за промену ознаке пола у матичној књизи рођених забрањено је тражити да лице које је поднело захтев обавља додатне медицинске прегледе.

Коначно и извршно решење којим се усваја захтев за промену пола општинска управа, односно градска управа, односно градска управа града Београда, дужна је доставити надлежном министарству ради уписа у регистар лица којима је извршена ознака промене пола у документима.

Приликом издавања новог извода из матичне књиге рођених забрањено је стављати назнаку да је извршена промена ознаке пола у матичној књизи рођених.

У поступку одлучивања о захтеву за промену ознаке пола сходно се примењују одредбе закона о матичним књигама, ако овим законом није друкчије одређено.

Регистар лица којима је извршена ознака промене пола у документима

Члан 12.

Регистар лица којима је извршена ознака промене пола у документима (даље: Регистар) води министарство надлежно за послове државне управе.

Регистар садржи следеће податке: име и презиме лица пре промене ознаке пола, име и презиме лица након промене ознаке пола, ознака пола пре и након отклањања несклада између биолошког пола и родног идентитета, претходни јединствени матични број грађанина и нови матични број грађанина, име оба родитеља, датум и место рођења, адресу пребивалишта,

број свих одлука на основу којих су извршени уписи у Регистар са означењем органа који их је донео.

Подаци из Регистра се могу дати тужилаштву ради вођења кривичног поступка за кривична дела за која се гони по службеној дужности; судовима ради вођења судских поступака; органима надлежним за вођење бирачких спискова ради утврђивања идентитета бирача и спречавања злоупотреба у изборном процесу; а другим лицима и органима само уз писану сагласност лица на које се подаци односе.

Подаци из Регистра, као и документација на основу које је извршен упис у Регистар чува се трајно.

Начин вођења Регистра ближе прописује министар надлежан за послове државне управе.

Промена имена

Члан 13.

Лице са родном дисфоријом има право да промени име у складу са својим родним идентитетом.

Захтев се доставља надлежном органу у складу са прописима који регулишу лично име. Уз захтев за промену личног имена доставља се и мишљене лекарске комисије из члана 11. став 4. овог закона.

Надлежни орган одлуку о промени имена дужан је донети у року од пет радних дана, у складу са прописима који регулишу лично име.

Забрањено је да орган који одлучује о промени имена условљава лице које мења име, обавезом, да узме родно неутрално име.

Коначно и извршно решење којим се мења лично име лица надлежни орган дужан је доставити надлежном министарству ради уписа у Регистар.

Промена јединственог матичног броја грађанина

Члан 14.

Лице са родном дисфоријом има право на промену јединственог матичног броја грађанина.

Захтев се доставља надлежном органу у складу са прописима који уређују јединствени матични број грађанина, уз који се обавезно доставља коначно и извршно решење надлежног органа којим је усвојен захтев за промену пола у матичној књизи рођених, нови извод из матичне књиге

рођених и коначно и извршно решење надлежног органа којим је промењено име лица.

Орган надлежан за одлучивање о захтеву из става 2. овог решења дужан је да одреди нови јединствени матични број грађанина у року од три дана од дана пријема захтева.

Надлежни орган за одређивање јединственог матичног броја грађанина дужан је матични број грађанина лица о чијем је захтеву одлучено доставити надлежном министарству ради уписа у Регистар.

Промена пола у другим личним документима

Члан 15.

Лице са родном дисфоријом, које је уписано у Регистар има право на промену ознаке пола, имена и јединственог матичног броја грађанина у свим личним документима (лична карта, путна исправа, возачка дозвола, радња књижица, здравствена књижица, дипломе и друга уверења о стеченом образовању и стручној спреми и др.).

Уз захтев за промену личних података из става 1. овог закона лице подноси надлежном органу потврду из Регистра, коју издаје надлежно министарство, а у којој је наведено да је лице уписано у Регистар и подаци из члана 12. став 2. овог закона.

Надлежно министарство дужно је у року од три дана од дана пријема захтева издати потврду из става 2. овог члана.

Нова лична документа надлежни орган дужан је издати најкасније у року од тридесет дана од дана пријема захтева за издавање нове личне исправе.

Уколико лице захтева издавање нове дипломе или других уверења о стеченом образовању и стручној спреми, односно захтева издавање нове радне књижице, дужно је надлежном органу вратити оригинале личних исправа чија измена се тражи.

Права из радног односа

Члан 16.

Запослено лице са родном дисфоријом које је у процесу отклањања несклада између биолошког пола и родног идентитета, не сме трпети негативне последице у погледу права и обавеза из радног односа с обзиром на своје здравствено стање.

Уколико запослено лице са родном дисфоријом у току процеса отклањања несклада између биолошког пола и родног идентитета, добије отказ уговора о раду, а учини вероватним да је тужени извршио акт дискриминације по основу родне дисфорије, терет доказивања да није било дискриминације по том основу је на туженом послодавцу.

Право на пензијско осигурање

Члан 17.

Лице коме је промењена ознака пола у личним документима услове за пензију остварује по свом новостеченом полу, у складу са прописима који регулишу пензијско и инвалидско осигурање.

Право на брачни и породични живот

Члан 18.

Лице коме је промењена ознака пола у личним документима има право да закључи брак са лицем супротног пола.

Брак лица коме је промењена ознака пола у личним документима може се на основу сагласности супружника превести у регистровану истополну заједницу, у складу са законом којим се уређује регистрација истополних заједница.

Родитељ са родном дисфоријом има сва права и обавезе према детету, које је имао пре утврђивања постојања родне дисфорије.

Органи старатељства и други државни органи дужни су да пруже сву потребну помоћ породици у којој родитељ отклања несклад између биолошког пола и родног идентитета, да би породица наставила функционисати, уз поштовање најбољег интереса детета.

Сама чињеница постојања родне дисфорије код родитеља не сме негативно утицати на одлуку надлежног органа о вршењу родитељског права и старатељству над дететом.

Имовинска и друга права

Члан 19.

Лице коме је промењена ознака пола у личним документима задржава сва стварноправна, облигационоправна, наследна и друга имовинска права; ауторска права, права интелектуалне својине, као и сва друга права која су везана за личност, као да промене ознаке пола у личним документима није ни било.

Надзор

Члан 20.

Надзор над спровођењем овог закона и прописа донетих за спровођење овог закона врши надлежно министарство.

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 21.

Новчаном казном у износу од 10,000 динара казниће се:

- 1) Надлежни здравствени радник који у медицинску документацију не унесе одговарајућу информацију, супротно одредби члана 7. став 4. овог закона;
- 2) Одговорно лице у општинској управи, односно градској управи, односно градској управи града Београда, које не достави коначно и извршно решење којим се усваја захтев за промену пола, супротно одредби члана 11. став 7. овог закона;
- 3) Одговорно лице у надлежном органу које коначно и извршно решење којим се мења лично име лица не достави надлежном министарству ради уписа у Регистар, супротно одредби члана 13. став 5. овог закона;
- 4) Одговорно лице у органу надлежном за одређивање јединственог матичног броја грађанина уколико нови матични број грађанина лица о чијем је захтеву одлучено не доставити надлежном министарству ради уписа у Регистар; супротно одредби члана 14. став 4. овог закона;
- 5) Одговорно лице у министарству надлежном за послове управе, уколико лицу не изда потврду из Регистра у року од три дана од дана пријема захтева, супротно одредби члана 15. став 3. овог закона.

Члан 22.

Новчаном казном у износу од 20,000 динара до 150,000 динара казниће се физичко лице, односно одговорно лице у правном лицу, државном органу, органу територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе ако:

- 1) У медицинској документацији не постоји писани пристанак лица са родном дисфоријом на предложену медицинску меру, супротно одредбама члана 8. овог закона;

- 2) у року од од пет радних дана, по пријему уредног захтева, не донесе одлука о захтеву за промену ознаке пола у матичној књизи рођених; супротно одредби члана 11. став 5. овог закона;
- 3) захтева од лица које је поднело захтев да обави додатне медицинске прегледе; супротно одредби члана 11. став 6. овог закона;
- 4) у изводу из матичне књиге рођених стави назнаку да је извршена промена ознаке пола у матичној књизи рођених, супротно одредби члана 11. став 8. овог закона;
- 5) податке из Регистра обрађује супротно одредби члана 12. став 3. овог закона;
- 6) у року од од пет радних дана, по пријему уредног захтева, не донесе одлука о промени имена; супротно одредби члана 13. став 5. овог закона;
- 7) у року од три дана од дана пријема уредног захтева не одреди нови јединствени матични број грађанина, супротно одредби члана 14. став 3. овог закона;
- 8) ако не изда нова документа у року од 30 дана од дана пријема уредног захтева; супротно одредби члана 15. став 4. овог закона.

Члан 23.

Новчаном казном у износу од 100,000 динара до 500,000 динара казниће се правно лице ако не изда нова документа у року од 30 дана од дана пријема уредног захтева; супротно одредби члана 15. став 4. овог закона.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

Подзаконски акт из члана 12. став 5. овог закона министар је дужан донети у року од 90 дана од дана ступања закона на снагу.

Члан 25.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.